

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2025. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.11.54>

УДК 338.1(477+44+430)

Г. Ф. Мазур,

д. е. н., професор, професор кафедри управління та адміністрування,

КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти, м. Вінниця

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-5061-1817>

М. С. Зуєв,

аспірант,

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-0913-0074>

А. М. Паночишин,

аспірант,

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-4044-7942>

А. С. Пушненко,

аспірант,

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-5037-6511>

С. Ф. Дерунець,

студентка,

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-4492-1829>

**ПОСТВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІК: МОЖЛИВІСТЬ ІНТЕГ-
РАЦІЇ ДОСВІДУ ФРАНЦІЇ ТА ЗАХІДНОЇ НІМЕЧЧИНИ В УКРАЇНІ**

*H. Mazur,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
PHEE “Vinnytsia Academy of Continuing Education”, Vinnytsia
M. Zuiev,
Postgraduate student, Vasyl’ Stus Donetsk National University, Vinnytsia
A. Panochyshyn,
Postgraduate student, Vasyl’ Stus Donetsk National University, Vinnytsia
A. Pushnenko,
Postgraduate student, Vasyl’ Stus Donetsk National University, Vinnytsia
S. Derunets,
Student, Vasyl’ Stus Donetsk National University, Vinnytsia*

POST-WAR ECONOMIC RECOVERY: INTEGRATING THE EXPERIENCE OF FRANCE AND WEST GERMANY IN UKRAINE

Дослідження присвячене комплексному аналізу досвіду економічного відновлення Франції та Західної Німеччини після Другої світової війни з метою визначення інструментів і стратегій, що можуть бути адаптовані до сучасних умов України. Обґрунтовано актуальність проблеми через безпрецедентний рівень руйнувань, людських втрат та економічних деформацій, спричинених повномасштабною війною. У фокусі – пошук ефективної моделі післявоєнної реконструкції, яка забезпечить не лише фізичне відновлення інфраструктури, а й стійке зростання, соціальну згуртованість та інституційну модернізацію держави. Мета роботи полягає у порівняльному аналізі історичного досвіду Франції та Західної Німеччини, ідентифікації ключових чинників їхнього економічного «дива» та оцінці можливостей їхнього застосування в українських реаліях. Методологічну основу становлять історико-порівняльний, статистичний та системно-структурний підходи. Застосовано аналіз макроекономічних показників, даних Світового банку, Національного банку України та Київської школи економіки щодо динаміки ВВП, обсягів руйнувань і масштабів потреб у відбудові. Отримані результати свідчать, що відбудова повоєнної

Європи базувалася на трьох основних стовпах: зовнішньому фінансуванні (План Маршалла), структурних реформах та регіональному плануванні. Водночас сучасна Україна перебуває у якісно інших обставинах – процес реконструкції розпочато ще в умовах триваючої війни, за обмеженого доступу до капіталу, високих ризиків для бізнесу та значної демографічної втрати. Порівняння з історичними кейсами демонструє принципові відмінності між умовами відбудови. Якщо Франція та Німеччина мали єдину територію, завершену фазу бойових дій та гарантовану підтримку союзників, то Україна змушена паралельно вирішувати питання безпеки, міграції та енергетичної стабільності. Наукова новизна роботи полягає у поєднанні історичного досвіду європейських країн із поточними українськими макроекономічними даними для формування системного бачення післявоєнної реконструкції. Практична значущість полягає у запропонованих підходах до формування ефективної політики відновлення: інтеграції зовнішньої допомоги з внутрішніми ресурсами, стимулюванні інвестицій у ключові галузі, розвитку людського капіталу та забезпеченні регіонального балансу зростання

The study is devoted to a comprehensive analysis of the economic recovery experience of France and West Germany after the Second World War in order to identify instruments and strategies that can be adapted to the modern context of Ukraine. The relevance of the problem is substantiated by the unprecedented level of destruction, human losses, and economic distortions caused by the full-scale war. The focus is on identifying an effective model of post-war reconstruction that will ensure not only the physical restoration of infrastructure but also sustainable growth, social cohesion, and institutional modernization of the state. The purpose of the research is to conduct a comparative analysis of the historical experience of France and West Germany, to identify the key factors behind their economic “miracle,” and to assess the potential for applying these lessons in the Ukrainian context. The methodological framework is based on historical-comparative, statistical, and system-structural approaches. The analysis employs macroeconomic indicators and data from the World Bank, the National Bank of Ukraine, and the Kyiv School of Economics regarding

GDP dynamics, the scale of destruction, and reconstruction needs. The results indicate that the post-war recovery of Europe was based on three main pillars: external financing (the Marshall Plan), structural reforms, and regional planning. At the same time, modern Ukraine finds itself in qualitatively different circumstances – the reconstruction process has begun amid an ongoing war, with limited access to capital, high business risks, and significant demographic losses. A comparison with historical cases reveals fundamental differences between the reconstruction conditions. While France and Germany had unified territories, a completed phase of hostilities, and guaranteed support from their allies, Ukraine must simultaneously address issues of security, migration, and energy stability. The scientific novelty of the study lies in combining the historical experience of European countries with current Ukrainian macroeconomic data to form a systemic vision of post-war reconstruction. The practical significance lies in the proposed approaches to shaping an effective recovery policy: integrating external assistance with domestic resources, stimulating investment in key industries, developing human capital, and ensuring balanced regional growth.

Ключові слова: *економічне відновлення, Франція, Західна Німеччина, Україна, післявоєнне відновлення, структурні реформи, інвестиції.*

Keywords: *economic recovery, France, West Germany, Ukraine, post-war recovery, structural reforms, investments.*

Постановка проблеми. Відновлення економіки постконфліктних держав є надзвичайно складним, багатофакторним і тривалим процесом, що охоплює не лише економічну, а й соціальну, інституційну та гуманітарну сфери. Успішність відбудови залежить від здатності країни забезпечити ефективне функціонування ключових секторів економіки, відновити довіру інвесторів, сформувавши сприятливий бізнес-клімат, а також залучити зовнішню фінансову та технічну допомогу. При цьому важливим чинником є поєднання короткострокових антикризових заходів з довгостроковими стратегіями структурної модернізації,

що дозволяють не лише повернути довоєнні показники, а й перейти до нової моделі сталого розвитку.

Історичний досвід відбудови поствоєнних економік XX століття демонструє, що ключову роль у цьому процесі відіграють системні реформи, ефективне державне управління та раціональне використання зовнішніх ресурсів. Особливо показовими є приклади Франції та Західної Німеччини, які після Другої світової війни змогли здійснити глибоку економічну трансформацію. Завдяки реалізації Плану Маршалла, упровадженню структурних реформ, модернізації промисловості та розвитку людського капіталу, ці країни за короткий період пройшли шлях від руйнації до сталого економічного зростання. Їх досвід став класичним прикладом успішного поєднання державного регулювання з ринковими механізмами, а також ефективної міжнародної співпраці у сфері післявоєнної реконструкції.

Для сучасної України, яка перебуває на етапі формування стратегії повоєнного відновлення після масштабних руйнувань, спричинених російською агресією, вивчення подібних історичних кейсів є особливо актуальним. Сьогодні перед державою стоїть завдання не лише відбудови зруйнованих інфраструктурних об'єктів, а й переосмислення самої моделі економічного розвитку — переходу від сировинної економіки до інноваційно орієнтованої, стійкої до зовнішніх шоків і глобальних викликів. Дослідження досвіду Франції та Німеччини дозволяє виокремити ефективні інструменти, які можуть бути адаптовані до українських реалій: системне планування реконструкції, прозорий розподіл ресурсів, підтримка підприємництва, залучення міжнародних партнерів і створення сприятливого інвестиційного клімату. Водночас важливо враховувати специфіку сучасного геополітичного контексту, рівень інтеграції України у світову економіку та прагнення до членства в Європейському Союзі, що визначатиме основні напрями та пріоритети відновлення.

Отже, проблема післявоєнного економічного відновлення України потребує комплексного міждисциплінарного аналізу, який базується на поєднанні історичного досвіду, сучасних економічних теорій і практичних рекомендацій. Вивчення світових моделей відбудови дає змогу сформулювати науково обґрунто-

вану стратегію, спрямовану на забезпечення довготривалої стійкості та конкурентоспроможності національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика післявоєнного економічного відновлення привертала увагу багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців, які у своїх працях розглядали питання відбудови національних економік, ефективності зовнішньої допомоги, структурних реформ і формування нових економічних моделей. Значний внесок у теоретичне осмислення цього процесу зробили класики економічної думки XX століття. Зокрема, Джон Мейнард Кейнс у своїй «Загальній теорії зайнятості, процента і грошей» (1936) заклали основи макроекономічного регулювання, які пізніше були покладені в основу післявоєнних політик економічного стимулювання у багатьох країнах Європи. Особливу роль у вивченні досвіду післявоєнної Європи відіграють праці Фріца Шумахера (1953), який аналізував роль зовнішньої допомоги та ефективність використання коштів Плану Маршалла для відбудови Західної Німеччини. Жан Монне (1968) розглядав процес модернізації економіки Франції через призму державного планування, зокрема формування п'ятирічних планів, що забезпечували збалансований розвиток галузей промисловості.

Серед сучасних дослідників особливу увагу привертають праці Джозефа Стігліца, який у своїх роботах наголошує на важливості ефективного державного управління, прозорих інститутів та соціальної справедливості як передумов сталого економічного відновлення. Також варто відзначити аналітичні звіти Світового банку, Міжнародного валютного фонду та Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), які узагальнюють досвід відбудови різних країн і пропонують рекомендації для України щодо післякризового відновлення.

Вітчизняні дослідники, такі як О. Головін та С. Коваль, фокусуються на адаптації цих підходів до українського контексту. Водночас значна частина наукових робіт, присвячених післявоєнному відновленню, переважно зосереджується на історичних аспектах, тоді як сучасні виклики – зокрема, цифровізація, глобальні ланцюги доданої вартості, енергетична безпека та інтеграція України до європейського економічного простору – потребують глибшого осмислення.

Це зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на системне узагальнення міжнародного досвіду й розробку ефективної моделі післявоєнної реконструкції української економіки з урахуванням сучасних реалій.

Мета статті є комплексний аналіз досвіду післявоєнного економічного відновлення Франції та Західної Німеччини, виявлення ключових чинників їх успішної трансформації та визначення можливостей адаптації цих підходів до сучасних умов України.

Виклад основного матеріалу. «Економічне диво» – словосполучення яке не викликає жодної довіри і при цьому змушує повірити в ефективність будь-яких сумнівних методів при впровадженні нової макроекономічної політики. І тим не менше, ретроспективний аналіз досвіду інших країн вказує на те що це може бути як найефективнішим рішенням так і найбільшим провалом. Насправді до «дивовижності» деяких результатів виникають питання, економісти сперечаються чи можна взагалі хоча б одну антикризову політику назвати «дивом». Так німецький економіст і політик Людвіг Ергард, який і є автором реформ які сприяли Німецькому економічному диву, казав: «Жодних див!», коли в нього запитували про його ж політику, він вважав всі рішення послідовними і обґрунтованими економічною теорією[1]. Французький політик і економіст Жан Моне, який є автором післявоєнних реформ, уникав риторики про чудеса, акцентуючи на довгострокових результатах і поступовому підході. Наприклад, у його висловлюваннях йдеться: «Не так важливо, якою дорогою ми йдемо, як те, у якому напрямку рухаємося» [2]. Однак, якщо «дивовижність» ми можемо спростувати, то результати неодмінно ілюструють ефективність застосування експериментальних механізмів.

Війна стала домінантним чинником, що визначає специфіку сучасного стану України. На перший погляд не економічний термін, впливає на всі сфери як буденного життя так і на функціонування держави в цілому. Насправді, в ХХ і на початку ХХІ століття набагато частіше використовується поняття «збройного конфлікту» ніж «війна», між ними справді є різниця, але оскільки нас цікавить економічні наслідки, ми можемо ототожнити дані терміни. Наприклад документи які публікують міжнародні організації частіше за все називають

«Post-conflict economic recovery», хоча в самому документі обговорюються як збройні конфлікти, так і війни. Що для нас важливо так це те, що відбудова економіки після війни сильно відрізняється від звичайного економічного зростання і потребує додаткових як політичних так і соціальних змін.

Найтрагічнішим наслідком абсолютно всіх збройних конфліктів є величезні людські втрати. Крім того, насильницькі конфлікти незмінно призводять до широкомасштабних руйнувань і деградації фізичного капіталу та інфраструктури; зниження рівня людського капіталу через смертність, хвороби та переміщення; відтік капіталу і крах економічного зростання; втрата роботи, можливостей працевлаштування та засобів до існування; ослаблені інститути; а також занепад соціального капіталу, особливо типу «мостових» мереж, які охоплюють етнічні чи общинні розбіжності. Спроможність держави загалом слабшає, внаслідок чого держава більше не може фінансувати базові послуги чи інфраструктуру.

Війна спричиняє й суттєві зміни в структурі економіки. Зокрема, це призводить до значного зростання натурального сільського господарства та неформальної діяльності, оскільки люди, які втратили офіційні можливості працевлаштування, борються за виживання за рахунок неформального виробництва та обміну. Незаконна діяльність також зазвичай розширюється, оскільки конфлікт зменшує повноваження держави щодо регулювання та збільшує можливості для виробництва та торгівлі наркотиками, контрабанди та крадіжок. Отже, щоб було зрозуміло, економіка ніколи не зникає зовсім, навіть під час найбільш поширених і тривалих конфліктів. Деякі нормальні види економічної діяльності залишаються, але є також зрушення в економічній активності, що відображають зміни в структурі та стимулах, які супроводжують конфлікт. Деякі з нових видів діяльності безпосередньо пов'язані з конфліктами, наприклад, виробництво і торгівля зброєю. Інші процвітають, тому що їм дозволяє воєнна ситуація, наприклад, розбій, контрабанда та виробництво і торгівля наркотиками [3].

Надзвичайно важливим є контекст. Хоча можна виявити деякі загальні тенденції та загальні характеристики постконфліктних економік, існує високий ступінь варіацій між країнами. Тривалість, масштаб та інтенсивність конфлікту,

умови миру та рівень розвитку, досягнутий до початку конфлікту, впливають на ситуацію на місцях та перспективи відновлення. Деякі країни виходять з війни з запасом економічних активів, людського капіталу, функціонуючих інститутів і офіційною економікою, яка все ще працює. Інші цього не роблять і стикаються з більш серйозними перешкодами як на шляху до сталого миру, так і до економічного відновлення. Політичні та програмні режими повинні бути розроблені та пристосовані до кожного випадку та обставин. Країни, які відновлюються після війни, залишаються вразливими до повторення конфліктів. Історичний досвід показує, що від чверті до половини цих країн можуть знову зіштовхнутися з повторенням подібних ситуацій [3]. Тому заходи з постконфліктного відновлення мають бути чутливими до конфлікту: вони не повинні посилювати ризик повернення до насильства. Справді, вони повинні активно оцінювати вплив програм і політик на розподіл, включно з впливом на горизонтальну нерівність, щоб гарантувати, що напруженість ненавмисно не загостриться.

Відновлення – це процес соціально-економічної трансформації, а не просте відновлення колишніх структур та динаміки, чи просте повернення до довоєнних рівнів та тенденцій. Таким чином, відновлення є багатовимірним і вимагає часу. Війна є наслідком також соціально-економічних та політичних дисбалансів. Такі диспропорції є основними факторами виникнення конфлікту в першу чергу та факторами високого ризику його повторення. Отже, ступінь, до якого країна «відновлюється» після війни, має визначатися у світлі прогресу в цих сферах. Кінцева мета полягає у створенні умов для самодостатнього економічного зростання та людського розвитку, одночасно усуваючи основні фактори ризику повторення конфліктів. Політика постконфліктного відновлення має починатися з глибокого розуміння корінних чинників відновлення. Люди, які живуть у постконфліктних умовах, загалом не пасивно чекають, поки зовнішні агенти фінансуватимуть і спрямовуватимуть їхню діяльність. Навпаки, вони рішуче беруть на себе відповідальність за своє життя і виявляють наполегливу працю та винахідливість у відновленні або розвитку нових видів економічної діяльності. Відновлення, вірогідно, буде більш стійким, якщо воно ґрунтувати-

меться на повному розумінні цієї соціальної динаміки та інституційних процесів, а також якщо воно сприятиме розвитку місцевих спроможностей та ініціатив [3].

Економічна реконструкція після Другої світової війни в Західній Європі, зокрема в Західній Німеччині, широко цитується як зразок для того, щоб поставити післявоєнну Україну на ноги. План Маршалла є прикладом того, як організувати допомогу Україні, тобто у вигляді грантів, а не кредитів, з головним офісом у національній столиці, але також програмними керівниками на місцях [4]. Розгляд Плану Маршалла для Західної Німеччини в деяких деталях допоможе сформулювати додаткові перспективи, виклики та можливості, що постануть перед Україною. Також, Західна Німеччина є прикладом застосування неокласичних підходів при відновленні постконфліктної економіки через особливості економічної політики, що була впроваджена після Другої світової війни. Наприклад Уряд Західної Німеччини, очолюваний Людвігом Ерхардом, провів масштабну лібералізацію економіки, усунувши контроль за цінами та розподілом ресурсів. Це відповідало принципам неокласичної теорії, яка стверджує, що ринкові механізми ефективно розподіляють ресурси. Загалом економічна політика була спрямована на створення умов для розвитку підприємництва та конкуренції. Приватна ініціатива і ринкові механізми стали ключовими рушіями економічного відновлення. Держава зосередилася на створенні сприятливих умов для ринку (інфраструктура, правова система), уникаючи надмірного регулювання. Це відповідає неокласичному підходу, який наголошує на мінімізації ролі держави в економіці.

1. Інфраструктура. Бомбардування союзниками нацистської Німеччини та російські ракетні атаки на Україну мають спільні риси. Атаки на німецькі міста мали на меті деморалізувати цивільне населення. Починаючи з середини 1944 року, бомбардування союзників все частіше зосереджувалися на виведенні з ладу ключових німецьких інфраструктур, таких як електромережа та залізнична система. Навіть сумнозвісне бомбардування Дрездена в лютому 1945 року було мотивоване тим, що місто було великим центром залізничної та автомобільної

мережі нацистської Німеччини. Понад 40 відсотків міського житлового фонду було зруйновано під час бомбардувань.

Відмінністю між Україною та Німеччиною після Другої світової війни була присутність окупаційних військ у попередній війні, а також той факт, що окупантам потрібні були мости, залізниця та дороги для своїх безпосередніх цілей. У післявоєнній Україні можуть зіткнутися з конкуруючими пріоритетами. Тим не менш, історичний досвід свідчить, що пошкодження мережевої інфраструктури навряд чи стане тривалим стримуючим фактором для відновлення економіки України. Швидкість, з якою Україні вдалося відновити електропостачання у своїх містах та ключових промислових об'єктах після російських ракетних атак, узгоджується з цією історією. Безумовно, фактором який ускладнить відновлення стане необхідність переорієнтації залізничних та енергетичних мереж подалі від Росії. Це в свою чергу вимагає інтеграції мережі газопроводу з європейськими терміналами та заміну залізниці [5].

2. Житло. Житлове будівництво – це сектор, де можна делегувати конкретні обов'язки щодо проектування та будівництва. У Західній Німеччині після Другої світової війни процес ремонту житлового фонду був значною мірою делегований державним та місцевим органам влади. Але процес був трудомістким. Близько 2,3 мільйона житлових будинків на території колишньої Західної Німеччини було зруйновано між 1939 і 1945 роками, і стільки ж зазнали значних пошкоджень. Для притоку евакуйованих та вигнаних зі Східної Європи було потрібно понад 2 мільйони одиниць, а для задоволення потреб новостворених сімей – ще мільйон [7]. Проте за перші п'ять повоєнних років з'явилося лише 1 мільйон додаткових житлових приміщень, головним чином завдяки ремонту. Перепис населення Західної Німеччини 1950 року зафіксував, що 2 мільйони осіб жили в притулках або імпровізованих будиночках. Лише 40 відсотків домогосподарств мали житло для себе [7].

Як наслідок, кількість жителів найбільших міст, які зазнали найбільших руйнувань, значно скоротилася, тоді як населення невеликих містечок і сіл збільшилося. У промислових агломерацій, будучи міськими, спостерігалася невідповідність між пропозицією праці та попитом на робочу силу. Низький рівень

безробіття в містах співіснував з рівнем безробіття до 15 і 20% в аграрних частинах держави. Ця невідповідність стала проблемою для відновлення економіки [7].

У 1950 році новий уряд Західної Німеччини нарешті почав систематично вирішувати житлову проблему. Перший Закон про житлове забезпечення встановлював мету в 300 000 нових житлових будинків на рік і був продовжений до 1962 року. Звісно, спочатку, кошти переважно використовувались з Плану Маршалла, але пізніше, дві третини державних коштів забезпечили державні та місцеві органи влади, які залучили їх за рахунок випуску житлових облігацій. Відсотки за облігаціями звільнялися від оподаткування, а покупки могли вираховуватися з оподатковуваного доходу в межах лімітів. Кредиторів спонукали надавати капітал для житлового будівництва шляхом зниження або відстрочки податку на прибуток. Зниження місцевих податків стимулювало додаткове будівництво, тоді як прискорена амортизація була дозволена протягом перших двох років на рівні 10 відсотків річних, на відміну від звичайних 3 відсотків [7]. Результатом, за опублікованими даними, стало житлове «диво» у вигляді надбавок до житлового фонду з щорічним темпом 5 відсотків, що в п'ять разів перевищує історичні темпи [7]. Без цього, як випливає наслідок, *Wirtschaftswunder* (економічне диво) було б неможливим.

Прикладом протилежної економічної політики постконфліктного відновлення є політика Жана Монне. Жана Монне називають "батьком Європи", "першим європейським громадянином" та "імператором Європи" за його визначний внесок у формування ідеї європейської інтеграції. Його бачення та зусилля втілилися у створенні сучасного Європейського Союзу, поєднуючи економіку, політику та принципи федералізму [9].

Після закінчення війни Франція розпочала реалізацію масштабного "Плану модернізації та переоснащення країни". Монне не прагнув просто відновити довоєнну економіку, яка значно відставала у технологічному розвитку від інших країн. Натомість його метою було зробити Францію сучасною та конкурентоспроможною на світовій арені. Це стало головною відмінністю його плану від інших, орієнтованих переважно на досягнення довоєнних показників. Щоб

забезпечити ефективне впровадження свого плану, Монне пропонував мінімізувати роль бюрократичних структур, обійти складні державні механізми, отримати широкі повноваження та звітувати безпосередньо перед прем'єр-міністром. Після затвердження плану головою Тимчасового уряду Франції Шарлем де Голлем Монне розпочав його реалізацію. Спочатку було визначено пріоритетні галузі для цільової підтримки: вугільна промисловість, виробництво електроенергії, чорна металургія, будівництво, транспорт і сільськогосподарське машинобудування. У кожній галузі створили комісію з модернізації і розробили індивідуальну програму розвитку. Її виконання поклали на органи влади спільно з підприємствами. Після цього почали впроваджувати окремі проєкти, зокрема, будівництво греблі в Донзер-Мондрагоні, яка досі забезпечує систему охолодження атомної електростанції Тракістен, та заснування французької компанії чорної металургії "Usinor". Звідси й почалася масштабна модернізація промисловості країни. Для фінансування проєктів започаткували національний Фонд модернізації та переобладнання. Наповнювався він з іноземних кредитів, переважно від США за Планом Маршалла, про який я писала раніше. Завдяки централізованому підходу до розробки Плану Моне, значним інвестиціям і тісній співпраці держави з бізнесом, Франція до кінця 1940-х років змогла не лише відновити, а й перевершити довоєнний рівень промислового виробництва.

План Моне мав значний політичний вплив не лише на Францію, але й на міжнародну спільноту. Хоча його основною метою було відновлення французької економіки шляхом модернізації ключових промислових галузей, Жан Моне вважав, що довгострокова стабільність, процвітання і мир у Європі можуть бути досягнуті через економічну інтеграцію між країнами. Саме ця ідея лягла в основу створення Європейського об'єднання вугілля і сталі, яке стало першим кроком на шляху до формування сучасного Європейського Союзу [10, 11, 12].

Отже, ситуації також є схожими, тому підсумувавши все вище сказане можна вивести основні важелі які сприятимуть економічному відновленню і в Україні:

- Подібно до Франції після війни, інфраструктура та промисловість України зазнали значних руйнувань. Замість простого повернення до довоєнного рівня необхідно зосередитися на модернізації та створенні сучасної економіки, орієнтованої на технології, стійкість і конкурентоспроможність.
- Як і у Плані Моне, Україна може визначити ключові сектори економіки, які отримають першочергову підтримку. Централізоване планування дозволить ефективніше розподіляти ресурси і забезпечити координацію відновлення на національному рівні.
- План Моне заклав основу для європейської інтеграції. Україна може використати свій курс на вступ до ЄС як рушійну силу для економічної і політичної стабільності, спрямовуючи відновлення економіки у відповідності до європейських стандартів.

Сучасне становище України визначається передусім умовами повномасштабної війни, яка суттєво впливає на всі сфери економіки та суспільного життя. Цей конфлікт створює численні обмеження для відновлення виробничих потужностей, інфраструктури та фінансових ресурсів, а також ускладнює адаптацію зарубіжних моделей післявоєнної реконструкції. Незважаючи на наявність міжнародної підтримки та досвіду успішної відбудови у Франції та Західній Німеччині після Другої світової війни, сучасний український контекст характеризується низкою специфічних викликів – економічних, інституційних, соціальних та технологічних – що потребують розробки унікальної стратегії післявоєнного розвитку, інтегрованої в сучасні глобальні економічні процеси [13].

Висновки. Аналіз макроекономічної поведінки та показників країн у період післявоєнного відновлення свідчить про те, що процес реконструкції економіки є тривалим, багатоступеневим і вимагає послідовності політики на всіх етапах. Важливо підкреслити, що економічне зростання не може бути відновлене одномоментно, воно формується поступово, за умов узгодженості інституційних заходів, управління фінансовими ресурсами та збереження макрофінансової стабільності. Визнаючи ключове значення мінімізації ризиків ескалації конфлікту та підтримання соціальної й політичної рівноваги, режими макроекономічної політики повинні насамперед зосередитися на стимулах для розвит-

ку реального сектору економіки та створенні сприятливого середовища для залучення приватних інвестицій. Саме інвестиції, як внутрішні, так і зовнішні, виступають рушійною силою відновлення виробничих потужностей, модернізації промисловості та інноваційного оновлення економічної структури.

Інші завдання, такі як зниження інфляції, нарощення внутрішніх доходів бюджету або оптимізація податкової системи, хоч і залишаються важливими, у післявоєнній перспективі доцільно розглядати як пріоритети другого порядку, які реалізуються паралельно або на наступних етапах стабілізації. Більш комплексні реформи, зокрема у сферах фінансової лібералізації, приватизації або дерегуляції, потребують особливо виваженого підходу, адже за відсутності належного регуляторного контролю вони можуть спричинити суттєві дисбаланси та соціально-економічні ризики.

Для успішного відновлення необхідне активне та послідовне лідерство уряду й політичних еліт, які здатні забезпечити довгострокове бачення, консолідацію суспільства та реальну прихильність до проведення реформ і зміцнення миру.

Література

1. Die wahre Geschichte des Wirtschaftswunders? Ludwig-Erhard-Stiftung E.V. URL: <https://www.ludwig-erhard.de/die-wahre-geschichte-des-wirtschaftswunders/>
2. Sa pensée. Maison Jean Monnet. URL: https://jean-monnet.europa.eu/jean-monnet/his-thoughts_fr
3. Post-conflict economic recovery: Enabling local ingenuity/ United Nations Development Programme, Bureau for Crisis Prevention and Recovery. New York : United Nations Development Programme, 2008. 238 p.
4. Conley, H. A Modern Marshall Plan for Ukraine: Seven Lessons from History to Deliver Hope. Washington DC : German Marshall Fund of the United States, 2022.

5. Bilotkach, V., Ivaldi M. Rebuilding Ukrainian Transport Infrastructure. // In: Gorodnichenko Y., Sologoub I., Weder di Mauro B. (eds). Rebuilding Ukraine: Principles and Policies. Paris : CEPR Press, 2022. pp. 215-240.
6. What Will It Cost to Rebuild Ukraine? The Economist. 16 April 2022.
7. Wertheimer R. G. The Miracle of German Housing in the Postwar Period. Land Economics. 1958. Vol. 34(4). p. 338.
8. Demographic situation in 2021. State Statistics Service of Ukraine URL: <https://stat.gov.ua/en/publications/demographic-situation-2021>
9. Jean Monnet – Global Governance Forum. Global Governance Forum. URL: <https://globalgovernanceforum.org/visionary/jean-monnet/>
10. Gruner W. D. Der Platz Deutschlands in Europa nach dem Zweiten Weltkrieg aus der Sicht Jean Monnets (1940-1952). Interessen verbinden: Jean Monnet und die europäische Integration der Bundesrepublik Deutschland. Bonn : Bouvier, 1999. pp. 31-72.
11. Eichengreen B. Economic Recovery in Post-World War II West Germany and Ukraine Today. Policy Debate of the Hour. 2023. Vol. 2(24). pp. 30-35.
12. MindefConnect V2 URL: <https://auth.defense.gouv.fr>
13. Kyiv School of Economics Damages Report, November 2024. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024--ENG.pdf

References

1. Ludwig-Erhard-Stiftung E.V. (2025), “Die wahre Geschichte des Wirtschaftswunders?”, available at: <https://www.ludwig-erhard.de/die-wahre-geschichte-des-wirtschaftswunders/> (Accessed 25 Oct 2025).
2. Maison Jean Monnet (2025), “Sa pensée”, available at: https://jean-monnet.europa.eu/jean-monnet/his-thoughts_fr (Accessed 25 Oct 2025).
3. United Nations Development Programme (2008), Post-Conflict Economic Recovery, Enabling Local Ingenuity, UN Development Programme, Bureau for Crisis Prevention and Recovery, NY, USA.

4. Conley, H.A (2022), Modern Marshall Plan for Ukraine: Seven Lessons from History to Deliver Hope, German Marshall Fund of the United States, Washington, DC.
5. Bilotkach, V. and Ivaldi M. (2022), “Rebuilding Ukrainian Transport Infrastructure”, Rebuilding Ukraine: Principles and Policies, CEPR Press, Paris, pp. 215-240.
6. The Economist (2022), “What Will It Cost to Rebuild Ukraine?”, 16 April.
7. Wertheimer, R.G. (1958), “The Miracle of German Housing in the Post-war Period”, Land Economics, vol. 34(4), p. 338.
8. State Statistics Service of Ukraine (2022), “Demographic situation in 2021”, available at: <https://stat.gov.ua/en/publications/demographic-situation-2021> (Accessed 25 Oct 2025).
9. Global Governance Forum (2025), “Jean Monnet”, available at: <https://globalgovernanceforum.org/visionary/jean-monnet/> (Accessed 25 Oct 2025).
10. Gruner, W.D. (1999), “Der Platz Deutschlands in Europa nach dem Zweiten Weltkrieg aus der Sicht Jean Monnets (1940-1952)”, Interessen verbinden: Jean Monnet und die europäische Integration der Bundesrepublik Deutschland, Bouvier, Bonn, pp. 31-72.
11. Eichengreen, B. (2023), “Economic Recovery in Post-World War II West Germany and Ukraine Today: EconPol Forum”, Policy Debate of the Hour, Vol. 2(24), pp. 30-35.
12. MindefConnect V2 (2025), available at: <https://auth.defense.gouv.fr> (Accessed 25 Oct 2025).
13. Kyiv School of Economics (2024), “Damages Report”, available at: https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024--ENG.pdf (Accessed 25 Oct 2025).

Стаття надійшла до редакції 28.10.2025 р.